

Әдістемелік нұсқау

Нысан

ПМУ ҰС Н 7.18.2/05

Қазақстан Республикасының білім және ғылым
министрлігі

С. Торайғыров атындағы павлодар мемлекеттік
университеті

Экономикалық теория кафедрасы

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ

«Әлеуметтік-экономикалық жоспарлау» пәнін зерделеу
бойынша

050510 «Мемлекеттік және жергілікті басқару»
мамандығының студенттеріне арналған

Павлодар

Әдістемелік нұсқаулы
бекіту парағы

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.1/05

деканы

Эрназаров

200_ж.

БЕКІТЕМІН

ҚЭФ

_____ Т.Я.

«__» _____

Құрастырушы: аға оқытушылар _____ Кенжетаева
Г.К., Трушева Ш.А

Экономикалық теория кафедрасы

Әдістемелік нұсқаулық
пәнді зерделеуге арналған

«Халықаралық экономика» пәні бойынша
050510 «Мемлекеттік және жергілікті басқару»
мамандығының студенттерне арналған

Кафедра отырысында **ұсынылған**

«__» _____ 200_ж., хаттама № _____

Кафедра меңгерушісі _____ Байтаева Г.Р.

Қаржы - экономикалық факультетінің ӘК **құпталған**

«__» _____ 200_ж. , хаттама № _____

ӘК төрайымы _____ Л.А Сидорова

1 ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР

«Әлеуметтік-экономикалық жоспарлау" оқу бағдарламасының мақсаты болып "Мемлекеттік және жергілікті басқару" мамандығы студенттерінің экономикалық жүйенің әртүрлі деңгейлерінде әлеуметтік -экономикалық жоспарлауды ұйымдастыру, теория және методология аумағында білімін жетілдіру. Сонымен қатар әлеуметтік -экономикалық дамуды қамтамасыз ететін жоспарлы көрсеткіштер мен іс-шараларды қалыптастыру мен негіздеудің тәжірибесімен студенттерді таныстыру да осы бағдарламаның мақсаты болып табылады. Әлеуметтік-экономикалық жоспарлау жалпы қоғам мен табиғаттың дамуы мен қызмет етуінің және қоғамның дамуының экономикалық заңдарының өте маңызды заңдылықтарына сүйенетін қоғамдық білімнің саласы ретінде қарастырыл ады.

«Әлеуметтік-экономикалық жоспарлау" курсының зерделеуге келесі әдебиеттер тізімі ұсынылады:

Негізгі:

- 1.Н.А. Назарбаев. Об основных направлениях внутренней и внешней политики на 2003 год. Послание Президента народу Казахстана / Казахстанская правда, №95-96,30 апреля 2002г.
2. Н.А.Назарбаев. Стратегия созидания -Вечерняя Алматы, №84 от 25 октября 2002г.
3. Назарбаев Н.А. Казахстан - 2030.Послание Президента страны народу Казахстана. Алматы, «Білім», 1997;
4. Акофф Р. Планирование в больших экономических системах. - М., 1972.
5. Акофф Р. Планирование будущего корпораций. М., Прогресс, 1985;
6. Акофф Р. Стратегическое управление. /Сокр. Перев. С англ. М., Экономика, 1989;
7. Аблаев И.М. Индикативное планирование за рубежом: сущность, функции и методический инструментарий.
8. Байзаков С. Стратегическое планирование: опыт и проблемы. - Алматы: РИЦ ИПГС, 1997.-9с.
9. Басовский Л.Е. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебное пособие.М.,1999.
10. Ю.Дудкин В. Американский и западно-европейский подходы к индикативному планированию: возможен ли синтез на

российской почве?//Российский экономический журнал. - 1997.-№10.- С.99-101.

11. П.Дудкин В., Петров Ю. Индикативное планирование-механизм координации деятельности государственных и негосударственных субъектов управления экономикой . // Рын. экон.журнал -1998г,№6, 7,8;

12. Индикативное планирование: теория и пути совершенствования. Петров Ю. и др. СПб., 2000, 96 с;

13.Кубаев Е.К., Нурмуханбетова А.А. Индикативное планирование в Республике Казахстан. Алматы, 2003, 93 с;

14.Каренов Р.С. Индикативное планирование. Караганда, 1998; о

15 .Методические рекомендации по разработке стратегических планов для министерств и ведомств Республики Казахстан.- Алматы: Агентство по стратегическому планированию РК, 1997, май.-17с

Қосымша:

16. Нурпеисов А. Трансформация системы экономического планирования: этапы и перспективы//Азия - Экономика и жизнь.1996.№27.

17. Ольсевич Ю. Индикативный план: мировой опыт. // Проблемы теории и практики управления -1993, №5

18. Омаров Б.Р. Организация и методология регионального социально-экономического планирования. Учебное пособие. - Алматы. Экономика, 2000.-70с

19. Правила разработки индикативных планов социально-экономического развития Республики Казахстан. Утверждены постановлением Правительство Республики Казахстан от 14 июня 2002 года, №647;

20. Правила разработки и реализации государственных программ в Республике Казахстан. Утверждены указом Президента РК от 2 июня 2003 года, №1099;

21. Правила разработки и реализации отраслевых (секторальных) и региональных программ в Республике Казахстан. Утверждены постановлением Правительства РК от 26 февраля 2004 года;

22. Правила разработки проектов республиканского и местных бюджетов. Постановление Правительства Республики Казахстан от 29 мая 2002 года, №592; Синьчэн Чжоу. Экономическая реформа в Китае: достижения и задачи//Проблемы теории и практики управления.- 1997.-№2.-с. 19-24.

23. Прогнозирования и планирования в условиях рынка. Под ред. Т.Г.Морозовой и А.В.Пикулькина. Москва., 2000г.

24. Стиглиц. Дж.Ю. Экономика государственного сектора//Пер.с англ.-М.: Изд-воМГУ: ИНФРА.- 1997.-720с.
25. Сундетов Ж. Планирование и прогнозирование в условиях рынка. Алматы, Экономика, 2004, 148 с;
26. Саидова Г.К. и др. Международный опыт индикативного планирования и возможности его применения в Узбекистане. Научный доклад Центра экономических исследований. - Ташкент, 2003.
27. Тумбай Ж.О. Становление индикативное планирования в Казахстане.-Вестник КазНУ. Серия экономическая, №2, 2003.
28. Тумбай Ж.О. Эволюция индикативного планирования в Казахстане.-Экономика и статистика, №2, 2003.
29. Тумбай Ж.О., Тумбаева З.Ж.. Индикативное планирование как функция государственного управления. - Материалы международной научно-теоретической конференции «Государство и бизнес в XXI веке». КазНУ им. аль-Фараби, 2003.
30. Уткин Э.А. Стратегическое планирование. М.: ЭКМОС,1998.
31. Хлынов В. Общегосударственное планирование рыночной экономики: опыт Японии/Проблемы теории и практики управления.- 1997.-№2.-С.46-50.
32. Школьник В. Научно-техническое развитие Казахстана: реалии, предпосылки и перспективы. Казахстан: Экономика и жизнь.- 1996.- №2;

2 КУРСТАРДЫҢ ТАҚЫРЫПТАРЫН ЗЕРДЕЛЕУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

2.1 Әлеуметтік-экономикалық жоспарлау теориясының пәні

Әлеуметтік нарықтық шаруашылық мемлекеттік реттеудің және сонымен қатар әлеуметтік-экономикалық болжамдаудың және жоспарлаудың объектісі болып табылады. Әлеуметтік-экономикалық проблемаларды шешудегі мемлекеттің рөлі. Экономиканы мемлекеттік басқарудың формалары. Мемлекеттік басқарудың бір формасы ретінде. Нарық жағдайындағы әлеуметтік-экономикалық болжамдау мен жоспарлаудың объективті қажеттілігі және мүмкіндігі. Жоспарлаудың түсінігі. Болжамдау мен жоспарлаудың арақатынасы. Жоспарлау деңгейлері. Жоспарлаудың пәні. Жоспарлаудың объектісі мен субъектісі. Жоспарлау ғылымының қоғамдық және әлеуметтік-экономикалық ғылымдармен байланысы. Бағдарламаның құрылымы, тапсырмалар және ұсынылатын әдебиеттер.

білу керек:

-әлеуметтік-экономикалық проблемаларды шешудегі мемлекеттің рөлін;

- экономиканы мемлекеттік басқарудың формаларын;
- болжамдау мен жоспарлаудың арақатынасын;

істей білу керек:

- жоспарлау деңгейлерін салыстыра білу;

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,7,8,9,10,11,17,24,29)

2.2 Әлеуметтік-экономикалық жоспарлаудың жүйесі

Әлеуметтік-экономикалық болжау мен жоспарлау жүйесінің жалпы сипаттамасы. Жоспаралды, жоспарлы, және есептік құжаттар. Жоспаралды зерттеулер мен өңдеулер. ҚР әлеуметтік-экономикалық дамуының индикативті және стратегиялық жоспарларының негізгі бөлімі мен кескіндерінің, сонымен қатар фирмалардың әлеуметтік-экономикалық даму жоспарларының жалпы сипаттамасы.

білу керек:

- әлеуметтік-экономикалық жоспарлаудың методологиялық жүйесінің құрылымдық элементтерін;

- Жоспарлаудың классификациясын;

істей білу керек:

- Әлеуметтік-экономикалық болжамдау мен жоспарлауға жүйелік тәсілдің мәнін ;

- Жоспарлаудың методологиялық принциптері мен арнайы белгілерін .

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (4,6,7,8,9,10,18,27).

2.3 Әлеуметтік-экономикалық жоспарлаудың әдістемесі

Әлеуметтік-экономикалық жоспарлаудың методологиялық жүйесінің құрылымдық элементтері. Әлеуметтік-экономикалық болжау мен жоспарлаудың логикасы, оның мазмұны. Әлеуметтік-экономикалық болжау мен жоспарлауға жүйелі түрде келудің маңыздылығы. Жоспарлаудың әдістемелік принциптері мен сипаттамалары. Әлеуметтік-экономикалық жоспарлаудағы көрсеткіш түсінігі және олардың классификациясы. Болжау мен жоспарлауды өңдеу әдістері туралы түсінік. Жоспарлы жобалау мен есептеудің жұмыс қабылдауы. Жоспарлау мен болжаудың ірілеген әдістері, толық есептеу әдістері. Факторлар бойынша жоспарлы есептеудің әдісі. Экстрапроляция. Мақсаттық-бағдарламалық әдіс. Нормативті әдіс: технико-экономикалық, экономикалық, әлеуметтік нормалар мен нормативтер. Варианттылық жақындаулар әдісі. Жоспарлаудың баланстық әдісі. Материалдық, еңбектік, қаржылық және әлеуметтік баланстар. Критикалық жол әдісі. Жоспарлаудың оптимизациялық әдістері. Формалды емес оптимизация әдістері. Экономика математикалық әдістер.

Берілген тақырыпты студенттер меңгерген уақытта мынаны **білу керек:**

- болжамдар мен жоспарларды жасау әдістерін;
- жоспарлаудың оптимизациялық әдістерін;
- формалды емес оптимизация әдістері.
- экономика математикалық әдістер;

істей білу керек:

- факторлар бойынша жоспарларды есептеуді;
- Материалдық, еңбектік, қаржылық және әлеуметтік баланстарды құрастыру.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (4,6,7,8,9,10,18,25,26,28).

2.4 Әлеуметтік-экономикалық жоспарлаудың құрылымы

Болжамдау мен жоспарлауды ұйымдастыру жасау әдістері туралы түсінік. Аналитикалық және жоспарлы әдістер. Жоспарлы

органдар жүйесі. ҚР-ң экономика және бюджетті жоспарлау министірлігі, оның құрылымы жән негізгі функциялары. Жоспарлаудың салалық және аймақтық органдары. Жоспарлаудың жергілікті (фирма ішілік) органдары. Әлеуметтік-экономикалық жоспарлау технологиясы. Мемлекеттік жоспарларды бекіту мен өңдеудің кезеңдері мен жүйелілігі. Жоспарлы іс-шаралар мен көрсеткіштерді орындаушыға жеткізу. Мемлекеттік жоспардың орындалуын қамтамасыз ету және бақылау.

білу керек:

- жоспарлы органдар жүйесін;
- Мемлекеттік жоспарларды реттеу және бекіту этаптары;

істей білу керек:

- әлеуметтік-экономикалық жоспарлау технологиясы;
- Мемлекеттік жоспардың орындалуын қамтамасыз ету;

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,7,8,9,10,18,32).

Тақырып 5. Шет елдегі әлеуметтік-экономикалық жоспарлау

Дамыған мемлекеттердегі әлеуметтік-экономикалық жоспарлау тәжірибесінің зерттелуінің маңыздылығы. Шет елдегі макрожоспарлау теориясының қалыптасуы. Постиндустриалды қоғамда әлеуметтік және экономикалық институттарды рационалды жоспарлау. АҚШ-тағы экономикалық және әлеуметтік реттеу тәжірибесі: экономикалық -математикалық модельдеу мен болжамдау, перспективті баланстар, бюджеттеу. АҚШ-тағы фирма ішіндегі жоспарлау тәжірибесі. Франциядағы әлеуметтік-экономикалық жоспарлау тәжірибесі. Франциядағы ұлттық жоспарлауды жетілдіру бағыттары. Жапониядағы әлеуметтік-экономикалық жоспарлау тәжірибесі. ҚХР-ның әлеуметтік-экономикалық дамуының негізі ретіндегі жоспарлы және нарықтық реттеудің өзара байланысы.

білу керек:

- жоспарлы экономиканың концепциясы және оны жүзеге асырудың алғашқы қадамдары;
- мемлекеттік жоспарлау органдарының жүйесін қалыптастыру;

істей білу керек:

- жалпы мемлекеттік жоспарлаудың әлеуметтік-экономикалық алғышарттарын қалыптастыру.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (4,6,7,8,9,10,18,25,26).

Тақырып 6. Стратегиялық жоспарлаудың әдістемелік негіздері

Стратегиялық жоспарлаудың пайда болуы. Шет елдегі негізгі стратегиялардың мектептері. Стратегия туралы түсінік. Базалық және функционалдық стратегиялар. Стратегиялық балама. Стратегияны жүзеге асыру кезеңі ретінде стратегиялық жоспарлау және стратегиялық басқару. Аймақтық стратегиялық жоспарлардың тиімділігін анықтау Кәсіпорынның стратегиялық жоспарының тиімділігінің көрсеткіштері.

білу керек:

- постиндустриалды қоғамда әлеуметтік және экономикалық институттарды рационалды жоспарлау;

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (6,7,8,9,10,16,19,26).

БӨЛІМ 2 . МЕМЛЕКЕТТІК ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖОСПАРЛАУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МАКРОЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖОСПАРЛАУ

Тақырып 7. Стратегиялық жоспарлардың тиімділігін анықтаудың әдістемелік негіздері

Стратегиялық жоспарлаудың мәні және негізгі мақсаты. Басқарушылық шешімдердің тиімділігін анықтаудың негізгі қадамдары. Әлеуметтік-экономикалық жүйенің тиімді қызмет етуінің негізгі факторлары. Стратегиялық жоспарлау мен басқарудың тиімділігін бағалаудың критерилері. Стратегиялық жоспарлардың жүзеге асыру тиімділігінің интегралдық көрсеткіштері. Кәсіпорынның стратегиялық жоспарының тиімділігін сипаттайтын көрсеткіштер

білу керек:

- стратегиялық жоспарлаудың мәні және негізгі мақсаты;
- стратегиялық жоспарлаудың интерактивті, преактивті, инактивті, реактивті формаларының артықшылықтары мен кемшіліктері;
- ұзақ мерзімді жоспарлардағы Қазақстанның миссиясы;

істей білу керек:

-ішкі күшті жақтардың және сыртқы мүмкіндіктердің анализі; әлсіз жақтардың және сыртқы қауіптердің анализі.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,8,9,15,19).

Тақырып 8. Қоғамның әлеуметтік дамуының стратегиялық жоспарлау

Мемлекеттің әлеуметтік саясаты қоғамның әлеуметтік проблемаларын реттеудің басты құралы. Қоғамның әлеуметтік саясатын әзірлеудің негізгі принциптері.

Халықтың өмір сүру деңгейін стратегиялық жоспарлау. «Халықтың әл-ауқаттылығы» категориясының мазмұны және оның «өмір сүру деңгейі», «өмір сүру жағдайы», «өмір сүру сапасы» сияқты түсініктермен байланысты. Өмір сүру деңгейін болжауда қолданылатын көрсеткіштер жүйесі.

Халықтың кірісінің негізгі түрлері және оларды есептеудің әдістемесі. Халықтың кірістері меншығындарының баланстық схемасы. Халықтың күн көру минимум есептеудің әдістері. Кедейшілік проблемасы және оны жоспар негізінде шешудің мүмкіндіктері.

білу керек:

- халықтың тұрмыс деңгейін стратегиялық жоспарлау;
- тұрмыс деңгейін болжауда пайдаланатын көрсеткіштер жүйесі;

істей білу керек:

- халықтың өмір сүру минимумын есептеу.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,8,9,14,19,25).

Тақырып 9. Ғылыми-техникалық прогресті стратегиялық жоспарлау

Ғылыми-техникалық прогресс (ҒТП) қоғамдық –экономикалық заңдылық ретінде және оның маңыздылығы. ҒТП-ның мерзімделуі. Нарықтық экономикада зерттеу және өңдеу жүйесін құрудағы негізгі модельдер. Дамыған мемлекеттердің ғылыми-техникалық саясаттарының маңызды факторлары: өндіріс компанияларының жоғары инновациялық белсенділігі, бәсекеге қабілетті фирмалардың болуы, елдердің әлемдік нарықта бәсекеге қабілетті дәрежеге бағытталуы; экономикалық өмірдің аса маңызды аймақтарын мемлекеттік реттеу.

Қазақстан экономикасының құрылымдық ерекшеліктері және елдің индустриалды-инновациялық дамуын жеделдетудің объективті қажеттілігі. Қазақстанның қазіргі мемлекеттік индустриалды-инновациялық саясаты және негізгі басымдықтары.

ҒТП-ы стратегиялық жоспарлауда қолданылатын көрсеткіштердің жүйесі. ҒТП-ы сипаттайтын көрсеткіштерге қойылатын талаптар.

ҒТП-ы басқару әдістрі. Қазақстанның индустриалды-инновациялық дамуының 2003-2015 жылдарға дейінгі стратегиясы. Маңызды ғылыми-техникалық проблемаларды шешудің мақсаттық бағдарламалары және оларды әзірлейтін негізгі кезеңдер.

білу керек:

- ғылыми техникалық прогресс (ҒТП) қоғамдық-экономикалық заңдылық ретінде және оның мәні;
- ҒТП -ті стратегиялық жоспарлауда қолданылатын көрсеткіштер жүйесі;

істей білу керек:

- ҒТП -ті басқару әдістерін айқындау.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,9,10,19).

Тақырып 10. Ұлттық экономиканың құрылымын, пропорциясын және қарқынын стратегиялық жоспарлау

Қоғамның экономикалық потенциалының түсінігі. Нарықтық экономика жағдайында қоғамның экономикалық потенциалын қолдаудың тиімділігін арттыру және негізгі аспектілері. Экономикадағы пропорцияның түрлері: жалпы экономикалық; салааралық; ішкі салалық; ішкі өндірістік. Пропорциялардың жиынтығы ретінде экономикалық құрылым туралы түсінік. Экономика құрылымының түрлері: өндірістік, әлеуметтік, салалық, аймақтық.

Біртектілік дәрежесіне қарай тиімділікті көрсетудің тобы: тиімділіктің қорытынды көрсеткіштері; еңбек тиімділігінің көрсеткіштері; өндірістік қорлар мен капитал енгізулердің тиімділік көрсеткіштері; материалды ресурстар тиімділігі көрсеткіштері. Жаңа техниканың тиімділік көрсеткіштері; сыртқы экономикалық байланыстардың тиімділік көрсеткіштері.

Шумптердің экономиканы циклдық жаңарту теориясы. Н. Кондратьевтің, П. Милуковтің, М. Туган-Барановскийдің экономиканың өзгеруінің циклдылығы туралы ілімдері.

ҚР экономикасының қазіргі даму кезеңіндегі құрылымы және негізгі тенденциялары. Экономикалық ілгерілеу туралы түсінік. Экономикалық ілерілеуді болжаудың әдістері; экономикалық-математикалық әдістер (өндірістік функциялардың моделі, әлеуметтік-экономикалық процестерді модельдеу т.б.) баланстық әдістер, ұлттық есеп жүйесін пайдалану (ҰЕП).

білу керек:

- қоғамның экономикалық потенциялы түсінігі;
- тиімділік көрсеткіштерінің топтамасы: тиімділіктің жалпылайтын көрсеткіштері; еңбектің тиімділік көрсеткіштері; капитал салымдарының және өндірістік қорлардың тиімділік көрсеткіштері; жаңа техниканың тиімділік көрсеткіштері; сыртқы экономикалық байланыстардың тиімділік көрсеткіштері;
- экономикалық өсу түсінігі

істей білу керек:

- еңбектің тиімділік көрсеткіштері бойынша есептеу;
- элеуметтік-экономикалық процесстерді модельдеу және баланс құрастыру.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,4,6,7,8,9,10,18,19).

Тақырып 11. Аймақтық дәрежеде стратегиялық жоспарлау

Аймақтық стратегиялық жоспар туралы түсінік. Аймақтық стратегиялық жоспарды әзірлеудің негізгі қағидалары. Аймақтық стратегиялық жоспардың құрылымы: аймақтың қазіргі элеуметтік-экономикалық жағдайына баға беру, аймақтың жоспарланған кезеңдегі миссиясы мен дамуының басты мақсаты, экономикалық дамуы, элеуметтік даму, күтілетін нәтижелер. Стратегиялық міндеттерді орындауда SWOT – талдауды қолдану. SWOT- талдауды жүргізудің кезектілігі.

SWOT-талдаудың негізгі нәтижелері.

білу керек:

- аймақтық стратегиялық жоспар түсінігі;
- аймақтық стратегиялық жоспарларды жасаудың негізгі принциптері;

істей білу керек:

- анализ жүргізудің тізбектілігі.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,8,9,10,17,27).

БӨЛІМ 3. МЕМЛЕКЕТТІК ЖОСПАРЛАУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУДЫҢ ИНДИКАТИВТІ ЖОСПАРЛАУЫ

Тақырып 12. Мемлекеттік басқарудың тиімділігін арттырудағы орта мерзімді жоспарлаудың рөлі

Индикативтік жоспарлаудың мәні. Индикативтік жоспарлаудың әлемдік тәжірибесі. Индикативтік жоспарлаудың қызметтері. Индикативтік жоспарлаудың эволюциясы.

Қазақстанда орта мерзімді жоспа туралы түсінік, оның жүйесі және құрамы. Орта мерзімді жоспардың индикативтік сипаты. Орта мерзімді және бюджеттік жоспарлардың өзара байланысы.

Мемлекеттік жоспарлау жүйесінде орта мерзімді жоспардың орны.

Стратегиялық жоспарлар, ҚР Президентінің жыл сайынғы Қазақстан халқына жолдауы; ҚР Үкіметінің Бағдарламасы орта мерзімді жоспарларды әзірлеудің негізі ретінде.

білу керек:

- индикативті жоспарлаудың мәні;
- индикативті жоспарлаудың функциялары;
- стратегиялық жоспарлар.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,10,17,26).

Тақырып 13. ҚР тұрақты дамуға көшу Концепциясын жүзеге асырудағы индикативтік жоспарлау негізгі құрал ретінде

Елдің тұрақты дамуы туралы түсінік. Елдің экономикалық, әлеуметтік және экологиялық даму векторлары ажырамас бір тұтас ретінде. Елдің стратегиялық мақсатты табысты жүзеге асырудағы ҚР-ң тұрақты дамуға көшу Концепциясының маңыздылығы. Концепцияда белгіленген мақсаттық параметрлері жалпы елдің , салалардың , аймақтардың және экономика субъектілері дамуының индикативтік жоспарлаудың негізі ретінде. Елдің тұрақты дамуға көшудің ұзақ, орта, және қысқа мерзімді жоспарлары.

білу керек:

- Республиканың әлеуметтік-экономикалық дамуының маңызды көрсеткіштерінің болжамы;
- Республикалық индикативті жоспарлаудың құрылымы және басты көрсеткіштерінің тізімі;

істей білу керек:

- әлеуметтік-экономикалық дамудың көрсеткіштерін реттеу.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,8,9,10,17,32).

Тақырып 14. ҚР әлеуметтік-экономикалық дамуының орта мерзімді жоспары

Республикалық орта мерзімді жоспардың негізгі бөлімдері. Республикалық орта мерзімді жоспарды әзірлеудің негізгі кезеңдері және бекіту тәртібі. Республикалық орта мерзімді жоспарды жүзеге асыруды бақылау.

білу керек:

- облыстың индикативті жоспарының негізгі бөлімдері;
- әлеуметтік-экономикалық дамуының маңызды көрсеткіштерін;
- аймақтық саясаттың мақсаты мен міндеттері;

істей білу керек:

- аймақтық саясаттың артықшылықтары мен негізгі бағыттарына талдау жасау.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,8,9,18,28,31).

Тақырып 15. Облыстардың әлеуметтік-экономикалық дамуының орта мерзімді жоспарлары

Аймақтық саясаттың мақсаты мен міндеттері. Аймақтық саясаттың негізгі бағыттары мен басымдылықтары. Аймақтық саясатты іске асырудың механизмдері мен құралдары.

Облыстардың орта мерзімді жоспардың негізгі бөлімдері.

Облыстардың орта мерзімді жоспарын бекіту және әзірлеу тәртібі. Орта мерзімді жоспардың іскет асуын бақылау.

білу керек:

- статусы (мәртебесі) және мәні бойынша бағдарламалардың классификациясы; жүргізілу мерзімі бойынша; мәселелер бойынша;
- бағдарламаның негізгі бөлімдері;

істей білу керек:

- Мемлекеттік, салалық және аймақтық бағдарламаларға қойылатын негізгі талаптарды салыстыру және оларды бір-бірінен ажырату.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,8,9,15,25,27,32).

Тақырып 16. Бағдарламалар әлеуметтік-экономикалық дамудың орта мерзімді жоспарларының құрамдас бөлігі ретінде

Орта мерзімді жоспарлардың құрамындағы бағдарламалар туралы түсінік. Статусы (мәртебесі) және маңыздылығы бойынша бағдарламалардың жіктелуі; жүргізілу мерзімі бойынша; мәселелер бойынша. Бағдарламалардың иерархиясы. Аймақтық, салалық және

мемлекеттік бағдарламаларға қойылатын негізгі талаптар. Бағдарламаның негізгі бөлімдері.

білу керек:

- бағдарламаларды талдаудың және бекітудің негізгі кезеңдері;

істей білу керек:

-бағдарламаның іске-асырылуы; бағдарламаның іске-асырылуын бақылау.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,8,9,17,19,24).

Тақырып 17. Бағдарламалардың әзірлеу, бекіту, іске асыру, мониторингті жасау және бағалау тәртібі

Бағдарламаларды әзірлеудің және бекітудің негізгі кезеңдері. Бағдарламаны іске асыру туралы іс-шараның жоспары. Бағдарламалардың орындалуын және орындалуды бақылаудың негізгі кезеңдері

білу керек:

- ұлттық компаниялардың дамуының жағдайы және перспективалары жайында баяндама; ұлттық компаниялар дамуының инвестициялық жоспары; дамудың басты көрсеткіштерінің болжамы.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,8,14,16,25).

Тақырып 18. Ұлттық компаниялардың әлеуметтік-экономикалық дамуын жоспарлау

Экономика субъектісі ретінде ұлттық компаниялардың маңызы және рөлі.Ұлттық компаниялардың дамуын жоспарының негізгі бөлімдері, бөлімдердің құрылымы және негізгі көрсеткіштері. Ұлттық компаниялар жоспарын талдаудың және бекітудің тәртібі.

білу керек:

- Мемлекеттік және жергілікті бюджеттерді талдаудың негізгі мазмұны мен кезеңдері;

істей білу керек:

- республикалық және жергілікті бюджеттердің жобасын талдау және артықшылықтарын анықтау.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (1,2,3,4,6,7,8,18,25,26).

БӨЛІМ 4. МИКРОЭКОНОМИКАДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖОСПАРЛАУ

Тақырып 19. Әлеуметтік-экономикалық дамудың орта мерзімді жоспарлары бюджеттік жоспарлаудың негізі ретінде

Мемлекеттік және жергілікті бюджеттерді әзірлеудің негізгі мазмұны мен кезеңдері, республикалық және жергілікті бюджеттердің жобасын әзірлеу үшін негізгі көрсеткіштермен басымдылықтарды анықтау; жергілікті бюджеттердің жобасын мақылдау.

білу керек:

- жергілікті бюджеттерді әзірлеу;
- негізгі көрсеткіштерді;
- жоспарлау бойынша қызметтің стадиясы және кезеңдері;

істей білу керек:

- кәсіпорында жоспарды дұрыс қолдана білу.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (6,7,8,9,10,11,9,25,28).

Тақырып 20. Кәсіпорындардың қызметін жоспарлау

Жоспарлау кәсіпорында менеджменттің алғашқы және маңызды кезеңі ретінде. Кәсіпорындағы жоспарлық қызметтің сипаты мен мәні. Ішкі фирмалық жоспарлаудың түрлері. Кәсіпорындағы стратегиялық және оперативті жоспарлау. Стратегия түсінігі және фирма практикасы. Фирманың тактикасы мен стратегиясының түсінігі. Экономикалық құрылымдағы жоспарлау процесі. Ұйымдағы жоспарлау қызметінің сатылары мен кезеңдері. Жоспарлар жүйесі және оның элементтері.

білу керек:

- ұйымның ішкі және сыртқы ортаның элементтері;
- фирма мақсаттарының типі;

істей білу керек:

- фирма өзінің алдына қойған мақсаттарына жетудің жолдарын жетілдіру

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (3,4,6,7,8,9,10,16,19,27).

Тақырып 21. Кәсіпорынның даму бағыттарын анықтау

Кәсіпорынның қызметінің бағытын анықтаудағы ішкі және сыртқы ортаны талдаудың ролі. Кәсіпорын қызметінің ориентирін анықтауда ішкі және сыртқы ортаны талдаудың ролі. Ұйымның ішкі және сыртқы ортасының элементтері. Кәсіпорын ортасының сын нүктесін анықтау. Фирманың көрініс концепциясы. Фирма миссиясы. Фирма мақсаттарының типі.

білу керек:

- стратегиялық анализдің құралдары және кезеңдері;
- бәсекенің бес күші және Портер бойынша үш негізгі бәсекелі стратегиялар;
- стратегияның негізгі типтері: тұрақтылық, өсім, қысқару

істей білу керек:

- шығындар динамикасын анализдеу.

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (4,6,7,8,9,10,15,25,31).

Тақырып 22. Ұйымдағы стратегиялық пен бәсекелестік талдау және стратегияны қалыптастыру

Стратегиялық талдаудың құралдары және кезеңдері. Айырылуды талдау. Шығындар динамикасы ментәжірибе қисығын талдау. Өнімнің өмірлік циклі «моделі негізіндегі нарық динамикасын талдау. «Өнім-нарық» моделі. Стратегияларды талдаудың портфельдік моделі. «Мак-Кинси» көп факторлы матрицасы. «Мак-Кинси «7С» моделі. ПИМС кешендік іскерлік анализі.

Бәсекелестік талдаудың мазмұны. Портер бойынша бәсекелестіктің бес күші және үш негізгі бәсекелі стратегиялар.

Стратегиялардың қалыптасуының процесі және оның кезеңдері. Стратегияның негізгі типтері: тұрақтылық, өсім, қысқартылуы.

білу керек:

- стратегиялық талдаудың құралдарын;
- стратегияларды талдаудың портфельдік моделін;

істей білу керек:

- «Мак-Кинси» көп факторлы матрицасын

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (6,7,8,9,10,15).

Тақырып 23. Бизнес жоспарлау

Бизнес - жоспар кәсіпорынның стратегиялық жоспарының бөлігі ретінде. Бизнес - жоспардың жіктелуі. Бизнесің объектісі бойынша бизнес -жоспардың типологиясы. Бизнес - жоспардың негізгі бөлімдері. Бизнес -жоспарды әзірлеудің әдістемесі. Бизнес-жоспарды әзірлеудің кезеңдері.

білу керек:

- бизнес – жоспар және бизнес - жоспардың классификациясы;
- бизнес - жоспардың негізгі бөлімдері;
- бизнестің объектісі бойынша бизнес -жоспардың типологиясы;

істей білу керек:

- бизнес -жоспарды талдау

Берілген тақырыптарға қатысты сұрақтар мына әдебиеттерде берілген (6,7,8,9,10,15).